

Naxçıvanda Qərbi Azərbaycana Qayıdış hərəkatına dəstək

Düən Naxçıvan şəhərində "Qərbi Azərbaycana qayıdış" festivalı və "Qərbi Azərbaycana qayıdışa gedən yol" mövzusunda konqres öz işinə başlayıb. Soydaşlarımızın tarixi yurdlarına beynəlxalq hüququn tələbləri əsasında dinc və ləyaqətli qayıdışı hərəkatına ictimai dəstək məqsədi daşıyan elmi-təşviqatçı aksiyası Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Səlahiyyətli Nümayəndəliyi, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi, Naxçıvan Dövlət Universiteti və Qərbi Azərbaycan İcmasının birgə təşkilatçılığı ilə keçirilir.

Festival-konqresin iştirakçıları əvvəlcə ümummilli lider Heydər Əliyevin Naxçıvan şəhərinin baş meydanındaki abidəsini ziyarət etdilər. Sonra Heydər Əliyev Muzeyinə gələn iştirakçılara müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusunun zəngin, çoxşaxəli siyasi irsi və mənalı ömrü yolundan bəhs edən eksponatlar barədə məlumat verildi.

Festival – konqresin açılışı

Naxçıvan Dövlət Milli Dram Teatrında keçirilən "Qərbi Azərbaycana qayıdış" festivalı və "Qərbi Azərbaycana qayıdışa gedən yol" konqresinin açılış mərasimində əvvəlcə Qərbi Azərbaycanda milli-mənavi varlığını, etnoqrafik yadigarları və folklor yaradıcılığını əks etdirən kompozisiya təqdim edildi, videoçarx nümayiş etdirildi.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli "Qərbi Azərbaycana qayıdış" hərəkatına elmi-mədəni dəstək olan festival-konqresin iştirakçılarına salamlayaraq bildirdi ki, bu gün xalqımız öz tarixinin obyektiv mənzərəsinə yaratmaq, milli özünütdədiq prosesini yeni mərhələyə yüksəltmək imkanı əldə edib. Uzun illər gizli saxlanılmış, zaman-zaman təhriq edilmiş fakt və hadisələrin əsl mahiyyəti aşkara çıxarılır və ədalətli tələblər aradan qalır.

2020-ci ildə Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə aparılan Vətən müharibəsində xalqımızın 30 illik işğala son qoyaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü bərpa etməsi, bu ilin sentyabrında həyata keçirilən lokal anti-terror tədbirləri isə suverenliyimizin Qarabağın bütün ərazisində təmin olunması nənki Azərbaycanda, eləcə də Cənubi Qafqaz regionunda yeni geosiyasi gərəklilik yaradıb. Tarixinin ən güclü dövrünü yaşayan Azərbaycanın bugünkü realıqları Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının dirçəldilməsi və inkişafı ilə yanaşı, həm də Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş soydaşlarımızın hüquqlarının bərpasının gündəmə gətirilməsi – Qərbi Azərbaycana qayıdış missiyasının dövlət siyasəti səviyyəsində ümumxalq hərəkatına çevrilməsidir.

Fuad Nəcəfli daha sonra qeyd etdi ki, 2022-ci il dekabrın 24-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Qərbi Azərbaycandan olan bir qrup ziyalı ilə görüşü zamanı söylədiyi konseptual mülahizələrə, qarşısına qoyduğu vəzifələrə və verdiyi önəmli tapşırıqlara uyğun olaraq mükəmməl fəaliyyət proqramı

mi olan konsepsiya qəbul olunub. Bir ilə yaxındır ki, ölkəmizdə Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı sistemli tədbirlərin həyata keçirilir. Qədim türk yurdu, tarix boyu Qərbi Azərbaycanda qonşuluqda eyni milli-mədəni areal olmuş Naxçıvanda "Qərbi Azərbaycana qayıdış" festival-konqresinin təşkilə də məhz dövlət başçısının bu istiqamətdə müəyyənləşdirilmiş siyasətin icrasına xidmət edir. Bu aksiyası Qərbi Azərbaycanın tarixi, mədəni irsi və azərbaycanlıların tarixi-etnik torpaqlarından kütləvi deportasiyası ilə bağlı ölkəmizdə kütləviləşmiş hərəkatın tərkib hissəsidir.

Səlahiyyətli nümayəndə tarixi faktlara istinad etməklə azərbaycanlıların deportasiyasının tarixin tam açılmamış və beynəlxalq səviyyədə hüquqi-siyasi qiymətini alması sənifələrindən olduğunu diqqətə çatdırdı: "Təəssüf ki, xalqımıza qarşı erməni millətçilərinin öz havadarlarının himayəsi ilə törətdikləri etnik təmizləmə və deportasiya siyasəti zamanında xayanətkarlıqla ört-basdır edilib, müstəqilliyin ilk illərində isə bu məsələyə lazımı diqqət verilməyib. Yalnız Ümummilli lider Heydər Əliyev ölkəmizdə yenidən siyasi hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra ilk dəfə azərbaycanlıların deportasiyası və soyqırımını cinayətlərinə hüquqi-siyasi qiymət verib. 1997-ci il dekabrın 18-də "1948-1953-cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistan SSR ərazisindəki tarixi-etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası haqqında" Prezident Fərmanı imzalanıb".

Bu gün dünya birliyində söz sahibinə çevrilən Azərbaycan dövlətinin yeni realıqlar formalaşdırıldığını, hər bir soydaşımızın möhtəşəm tarixi hadisələrə şahidlik etdiyini vurğulayan muxtar respublika rəhbəri çıxışının davamında bildirdi ki, ulu

öndər Heydər Əliyevin qüdrətli Azərbaycan dövləti qurmaq, milli haqlarımızı sonadək gerçəkləşdirmək siyasətini inamlı davam etdirən Prezident İlham Əliyev ata vəsiyyətinə əməl edərək, torpaqlarımızı işğaldan azad etdiyi kimi, Qərbi Azərbaycana qayıdış missiyasını da qətiyyətlə himayə edir. Artıq Azərbaycan həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması istiqamətində böyük yol qət edilib. Qərbi Azərbaycandan qaçqın düşmüş vətəndaşlarımızın hüquqlarının müdafiəsi beynəlxalq səviyyəyə çıxarılıb.

Bildirildi ki, hazırda Qərbi Azərbaycana qayıdış konsepsiyası 3 prinsipə – tarixi faktlara, beynəlxalq hüquqa və dinc mübarizəyə əsaslanır. Ölkə Prezidentinin müəyyənləşdirdiyi tapşırıqlara uyğun olaraq, ölkəmizdə Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı gerçəkləşdirilən sistemli tədbirlərin davamı kimi bu gün Naxçıvanda keçirilən festival-konqres də ciddi mövzulara hədəflənib. Məqsəd soyqırımlarında böyük qurbanlar vermiş, kütləvi deportasiyaya məruz qalmış soydaşlarımızın hüquqlarının bərpası, Qərbi Azərbaycanda etnomədəni terrora məruz qalmış tarixi-mədəni irsimizlə bağlı faktların ortaya qoyulması və dünya elmi ictimaiyyətinə çatdırılmasından ibarətdir.

Fuad Nəcəfli çıxışı dövlət başçısı İlham Əliyevin "Əminəm ki, gün gələcək və Qərbi Azərbaycandan olan soydaşlarımız, onların yaxınları, uşaqları, nəvələri tarixi diyarımız olan Qərbi Azərbaycana qayıdacaqlar. Mən əminəm ki, bu gün gələcək və əminəm ki, Qərbi azərbaycanlılar böyük coşğu və həvəslə öz doğma torpaqlarına qayıdıb orada yaşayacaqlar".

rixə nəzəri əsərlərin yaradılması zərurətini də qeyd edib.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin rektoru Elbrus İsayev söylədi ki, Qərbi Azərbaycandan deportasiya olunmuş soydaşlarımıza məxsus tarixi faktlar, ədəbi-mədəni dəyərlər, folklor nümunələri, toponimika məlumatları, o yurd yerlərindəki tarixi-mədəni abidələrdə məlumatların tədqiq olunması ziyalıların, elm

adamlarının qarşısında duran mühüm vəzifələrdir. Bu baxımdan, keçirilən festival-konqres mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Konqresdə 200-dək məruzə dinləniləcək və onlar toplanaraq nəşr olunacaq. Naxçıvanda səslənən çağırışlar və tarixi-mədəni faktlar Qərbi azərbaycanlıların layiqli və ədalətli şəkildə yurdlarına qovuşmasını hədəf almış Qayıdış Konsepsiyasına mühüm töhfə olacaq.

Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərlidən deyir ki, Prezident İlham Əliyevin Qərbi azərbaycanlıların qaçqınlıq taleyi ilə bağlı nümayiş etdirdiyi prinsipial mövqe, onların hüquqlarının bərpa olunmasına və öz doğma torpaqlarına qayıtmasına qəti və birmənalı dəstək ifadə etməsi, Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasını hazırlamaqla bağlı tapşırıqları tarixi torpaqlarımıza dönüş uğrunda mübarizəyə mütəşəkkil yön və güclü təkan verir.

İcma rəhbəri qeyd etdi ki, 1987-1991-ci illərdə baş vermiş sonuncu deportasiya zamanı Qərbi Azərbaycanda 170-dən çox kənddə ancaq azərbaycanlılar yaşayıb, 90-a yaxın kənddə azərbaycanlılar əksəriyyət təşkil edib. Bütövlükdə, 300-ə yaxın yaşayış məntəqəsində tarixən soydaşlarımız məskun olublar: "Lakin təəssüf ki, onların hamısı ermənilərə xas üsul və metodlarla son nəfərinə qədər Qərbi Azərbaycanda ata-baba yurdlarından qovudular. Bu prosesdə 200-dən çox soydaşımızı ermənilər vəhşicəsinə qətlə yetiriblər, 400-dən artıq soydaşımıza bədən xəsarəti yetirilib. Qərbi Azərbaycan icmasına 17,5 milyard ABŞ dolları həcmində maddi ziyan vurulub. Beynəlxalq qiymətləndirmə standartlarına görə, bu gün həmin məbləğ 700 milyard ABŞ dolları həcmindədir. Yeraltı, yerüstü sərvətlərimizə, tarixi-mədəni abidələrimizə vurulan ziyanı da bura əlavə etsək, yəqin ki, müvafiq rəqəm bir neçə dəfə artar. Mədəni ziyanı isə heç bir məbləğə ölçmək olmaz".

Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə Mükəllim Səbinə Əliyevə beynəlxalq hüquqda xalqın tarixən yaşadığı doğma yurdundan zorla çıxarılmasının cinayət əməli hesab olunduğunu diqqətə çatdırdı: "Soydaşlarımızın Qərbi Azərbaycan torpaqlarından zorla çıxarılması və etnik təmizləmə siyasətinə yerinə yetirənlər beynəlxalq müstəvidə cinayət məsuliyyətinə cəlb olunmalıdır. Ermənistan tərəfi 4 minə yaxın itkin düşmüş soydaşlarımızla bağlı sorğularımıza cavab və minalanmış ərazilərimizlə bağlı heç bir məlumat vermirdi. Bu işəğaldan azad olunmuş ərazilərimizə qayıdış və quruculuq prosesini ləngidirdi".

Ombudsman bildirdi ki, Ermənistanın işğalçılıq siyasəti nəticəsində Naxçıvan 30 ildir blokada şəraitində yaşayır. Üç tərəfli Bəyanatda öz əksini tapan Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında kommunikasiyaların təmin olunması məsələsi Qərbi Azərbaycanın əsas prioritetlərindəndir. Səbinə Əliyevə beynəlxalq təşkilatlara səslənərək, Azərbaycana qarşı ədalətli mövqe göstərməyə, Qərbi azərbaycanlıların ləyaqətli və tam təhlükəsiz qayıdışına biganə qalmamağa çağırırdı.

Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin üzvü, ADPU-nun prorektoru, professor Məhərrə Hüseynova söylədi ki, dəyişdirilmiş toponimləri və mövcud folklor

lor nümunələrini öyrənməklə Qərbi Azərbaycan torpaqlarının tarixən Azərbaycan türklərinə məxsus olduğunu bir daha sübut edən faktlar aşkar edib. Erməni millətçilərinin Qərbi Azərbaycanda yüzlərlə yer adlarını, tarixi faktları saxtalaşdırması heç nəyi dəyişdirir. Çünki Azərbaycan xalqı yaşayır və öz tarixinə sahib çıxır.

Naxçıvanda keçirilən festival və elmi konqresin önəminə diqqət yetirən alim

məqalələr toplusu, rəsm əsərləri nümayiş etdirilirdi.

AMEA-nın müxbir üzvü, Qərbi Azərbaycan İcmasının Müşahidə Şurasının sədri Misir Mərdanov "Qərbi Azərbaycana qayıdış" festival-konqresinin davamında çıxış edərək bildirdi: "Bu gün yaşadığımız qürurlu və sevincli günləri görmək üçün xalqımız 200 ildir ki, yaşadı, yaradı, zəngin adət-ənənələrini qoruyub saxladı. Vətən müharibəsindəki parlaq Qələbəmiz sayəsində bu günləri görmək bizə nəsihət oldu. Bu formatda ilk tədbirin məhz Naxçıvanda keçirilməsi təsadüfi deyil. Ulu öndər Heydər Əliyev başda olmaqla Azərbaycana böyük şəxsiyyətlər bəxş edən Naxçıvan həm də həmin çətin günlərdə Qərbi azərbaycanlı soydaşlarımıza qucaq açıb. Təsəffüf deyil ki, deportasiyaya uğrayan Qərbi azərbaycanlıların böyük əksəriyyəti Naxçıvanda məskunlaşmış".

Türkiyə Respublikasının Hacettepe Universitetinin rektoru, professor Mehmet Cahit Güran çıxışında Qərbi Azərbaycan torpaqlarının yüz illər boyunca azərbaycanlıların yaşadığı ərazilər olduğunu vurğuladı. Rektor qeyd etdi ki, Ermənistan tərəfindən zaman-zaman aparılan deportasiya siyasəti azərbaycanlıları öz torpaqlarından didərgin salıb, hüquqları tapdalanıb: "Bu gün "iki dövlət, bir millət, tek yumruq" müstəvisində bölgədə yeni bir güc yaranıb. Bu güc bizi Qarabağ zəfərinə qovuşdurdu. Əminəm ki, yeni realıqları Qərbi azərbaycanlı soydaşlarımızın da hüququnu bərpa edəcək, onlar öz doğma yurdlarına dönəcəklər".

Qərbi Azərbaycan İcmasının Ağsaqqallar Şurasının sədri, Milli Məclisin deputatı, akademik Əhliman Əmiraslanov bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin dəstəyi ilə Qərbi Azərbaycan İcmasının yaradılması Qarabağ zəfərindən sonra mühüm mərhələ təşkil edir. İcmanın ötən dövrdəki fəaliyyəti, verilən bəyanatlar, görülmə tədbirlər Qərbi azərbaycanlıların ləyaqətli və təhlükəsiz şəkildə yurduna qayıtmasına böyük hüquqi və təşkilati dəstək kimi diqqətləyədiqir.

Türkiyənin Qazi Universitetinin rektoru, professor Musa Yıldız, Qərbi Azərbaycan İcmasının Müşahidə Şurasının üzvü, Memarlıq və İnşaat Universitetinin rektoru Gülçöhrə Məmmədova, Türkiyənin Qars Qafqaz Universitetinin rektoru Hüsnü Kapu, Qərbi Azərbaycan İcmasının Nəzarət-Təftiş Komissiyasının sədri, Azərbaycan Auditorlar Palatasının sədri Vahid Novruzov, Qərbi Azərbaycan İcmasının Ağsaqqallar Şurasının üzvü Abel Məhərrəmov, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin rektoru Cəfər Cəfərov və Türkiyə – Azərbaycan Dostluq, Əməkdaşlıq və Həmrəylik Fondunun prezidenti, professor Aygün Attar da çıxış edərək festival-konqresi Qərbi Azərbaycana Qayıdış Konsepsiyasına elmi yanaşma kimi yüksək qiymətləndirdilər.

Sonda iştirakçıların bədii kompozisiyası təqdim edildi.

AMEA Naxçıvan bölməsində

Festival-konqresin çərçivəsində AMEA Naxçıvan Bölməsində "Qərbi Azərbaycanın etno-mədəni mühitə: tədqiqatlar, xatirələr, faktlar" kitabının təqdimatı keçirildi.

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin sədri, akademik İsmayıl Hacıyev və Qərbi Azərbaycan İcmasının İdarə Heyətinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərlidən deyir ki, önəmli qeyd edərək bildirdilər ki, folklorşünas, dosent Ayten Cəfərova Qərbi Azərbaycandan qaçqın düşmüş, Naxçıvanın müxtəlif güşələrində məskunlaşmış soydaşlarımızla görüşlərindən əldə etdiyi təəssürləri təhvil edərək ümumiləşdirib.

Ölkəmizin və qardaş Türkiyənin görkəmli tədqiqatçıların iştirak etdiyi festival-konqres bu gün işini davam etdirir.

bə, 30-a yaxın şərbət, doşab, xoşab, 100-ə yaxın meyvə, quru meyvə və tərəvəz, 50-dən çox müalicəvi bitki, 20 adda qış tədarüğü qidası, 13 növdə müxtəlif qay nümunələri nümayiş etdirilib.

Naxçıvan Dövlət Universitetinin tələbələri Qərbi Azərbaycan əənələri əsasında hazırladıqları səhnəcikləri təqdim etdilər.

Festival – konqresin davamı

Sonra Naxçıvan şəhərindəki Heydər Əliyev Sarayında öz işini davam etdirən festival-konqresdə Qərbi Azərbaycana həsr olunmuş sərgiyə baxış oldu. Ekspozisiyada bu əzəli yurd yerimizə aid ədəbiyyat nümunələri, elmi araşdırmalar,

ri. Keçirilən tədbirlərdə Qərbi Azərbaycana məxsus folklor nümunələrindən ibarət kompozisiyalar, kitab sərgisi, kulinariya və maddi-mədəniyyət nümunələrindən ibarət stendler, Qərbi Azərbaycana həsr olunmuş mahnı və folklor nümunələrindən ibarət konsert proqramı, Qərbi Azərbaycana həsr edilən filmlərin nümayışı və digər tədbirlər yer alacaq.

Festival-konqresə aid bütün məlumatları ictimaiyyətə daha alqatan olmasi məqsədlə <https://qacon23.ndu.edu.az/> saytı yaradılıb.

Tahir AYDINOĞLU,
Səbuhi HƏSƏNOV
XQ

Naxçıvan – Bakı